

KOLAŠINSKA OAZA

Kolašin je turistička destinacija koja se nalazi na sjeveru Crne Gore i od glavnog grada je udaljena sat vremena. Ljetnja ponuda se ogleda u posjeti nacionalnom parku Biogradska gora, panoramskoj vožnji žičarom u novom ski centru, posjeti botaničkoj bašti „Dulovine“, kao i u rekreativnim i planinarskim turama. O vrlo povoljnom položaju Kolašina, koji je u podnožju četiri planine, te kao takav pravi turistički raj za planinare, govori mladi turistički vodič Ivan Grdinić.

- Kolašin ima veoma povoljan geografski položaj kad je u pitanju planinarenje, ali i ostali sportovi. Nalazi se između četiri planine – Bjelasice, Komova, Sinjajevine i Vučja. Veliki dio planinarskih staza kreće iz samog grada. Takođe, postoje razne kružne planinarske staze iznad grada koje nastavljaju jednim dijelom po planini, a neke idu od jednog do drugog grada. Kolašin karakteriše specifična mikroklima, umjereno-kontinentalna uz jak uticaj planinske klime sa obližnjih planina i ono što je jedinstveno je prodor mediteranske klime iz kanjona rijeke Morače, što sjevernije opštine nemaju. Na tih 970 metara n.v. gdje se nalazi Kolašin, normalno bi bilo da je rijedak vazduh, da ima manje kiseonika, ali baš je drugačije zbog tog prodora mediteranske klime. Pogodno je tlo za pripreme sportista i rekreaciju jer ljeti nije vruće, ovo je oaza svježeg planinskog vazduha i uz to idealna nadmorska visina, s ljubavlju i zadovoljstvom o svom mjestu govori Ivan Grdinić.

Jedan od pet nacionalnih parkova u Crnoj Gori je Biogradska gora koja je od 1878. godine pod zaštitom, kada su je Rovčani i Moračani kao zabran poklonili tadašnjem crnogorskom knjazu Nikoli Petroviću, a od 1952. godine ona je pod državnom zaštitom. Jezgro ovog parka su Biogradsko jezero i jedinstvena prašuma. Rendžer Mile Rnković, međutim, priča da su granice parka mnogo dalje od ovoga što vidimo golim okom.

- Nacionalni park prostire se na sjeveroistoku Crne Gore, između rijeka Tare i Lima, i obuhvata površinu od 13.600 ha od kojih 5.560 ha prašumskog rezervata. Gravitira opštinama Kolašin, Mojkovac, Berane i Andrijevića. Srce prašumskog rezervata gdje se nalazimo je na 1094 metra, a zbivanja su svakodnevno i najveća frekvencija ljudi je ovdje. Edukativna staza oko Biogradskog jezera je duga oko 3,5 km, a tu su i

pješачke, biciklističke staze, od sadržaja valja pomenuti i Centar za posjetioce, suvenirnicu, dječje igralište, drvene čamce za vožnju jezerom, kajake, sportski ribolov... Sastavni dio NP je i Botanička bašta koja je od 2018. u sklopu NP Biogradska gora, a koja je na 1 km od centra Kolašina, priča Rnković.

U Crnoj Gori postoji jedno proročanstvo koje kaže da će život biti jedino moguć u mjestima gdje se dodiruju bor i bukva, a vezuje se za čuvenog crnogorskog proroka Mata Glušca, konstatujemo u nastavku razgovora sa mladim Ivanom Grdinićem i pitamo ga za kretanja turista, s obzirom da je više godina turistički vodič, da putuje i izvan svog grada i osluškuje potrebe gostiju, naročito stranaca.

- Jedni turisti posjećuju poznate kulturno-istorijske turističke centre, vole te urbane priče i idu zato u stare gradove Italije, Španije, Grčke, a kod nas najviše u Kotor i na Cetinje. Oni turisti koji dođu na sjever i u Kolašin koji je između centralnog i sjevernog dijela, najviše su ovdje zbog planina, prirode, zbog nekog vida aktivnog odmora. Turisti ovdje najčešće traže odlazak u Biogradsku goru, jednu od najstarijih zaštićenih zona i jedan od najstarijih nacionalnih parkova u svijetu, proglašen tek nekoliko godina nakon Jeloustona u Americi. Naš park je pogodan i za rekreativce, ali i kao polazna staza za planinare. Najveća mu je atrakcija Biogradsko jezero, jedno od šest ledničkih jezera Bjelasice.

Botaničku baštu Dulovine koja je od 2018. godine pod upravom države, osnovao je legendarni planinar Daniel Vincek 1981. godine, veliki zaljubljenik u prirodu i botaniku. U njoj se nalazi preko 500 vrsta biljaka od kojih su mnoge ljekovite i endemske, a osim istinskih zaljubljenika u prirodu, planinara, botaničara i naučnika, ovu baštu sve više posjećuju učenici. Saznajemo da svaka botanička bašta ima svoje usmjerenje, a ovoj je fokus kontinentalna flora Crne Gore. U botaničkoj bašti se ne može vidjeti onaj drugi dio flore naše zemlje, a to su primorske, mediteranske vrste. Veliki je broj endemita u bašti, a čak je oko 80 odsto biljaka ljekovito. Kod Crne Gore je u botaničkom smislu interesantan podatak da je ona na 5. mjestu u svijetu po broju biljaka u Evropi, sa svojih 3200 viših biljnih vrsta (ne misli se na gljive, mahovine i lišajeve) a sve ostale tzv. vaskularne vrste su uračunate u taj broj. Prilikom naše ljetnje posjete botaničkoj bašti, u cvatu su bili pojedini endemiti, što je prijalo oku kamere. Još jedan zanimljiv botanički podatak je veliki broj divljih orhideja u Crnoj Gori, čak 120, a one su svuda u svijetu zaštićene,

jer su ugrožene. Profesor Gerald Paroli, botaničar iz Berlina, uradio je knjigu o orhidejama Crne Gore, poznato djelo iz oblasti botanike, saznajemo ovom prilikom u botaničkoj bašti.

G-dine Vincek, u Crnoj Gori je kralj Nikola taj koji je prvi počeo da vrednuje botaniku i dovodi botaničare iz cijeloga svijeta da je proučavaju, a vi ste taj koji je najpoznatiji u našem vremenu?

- U Crnoj Gori su prvo bili Česi botaničari i prve opise svake biljke su oni uradili. Kontaktom sa strancima - naučnicima smo dobili ovaj naučni i turistički punkt. Glavni podržavalac ove bašte bio je akademik Vukić Pulević, kao i Slovenci poput Vrabera, što nam je garancija da je ova bašta ravopravan partner sa stranim. Kad pitamo posjetioce strance što su dolazili ovamo na Balkan, odgovaraju – zato jer kod nas toga više nema, mi smo dobili željeznice, pruge, ali smo izgubili vezu sa prirodom, prenosi iskustva g-din Vincek.

Svi planinari u Crnoj Gori kada obilaze planine to rade uz knjigu čiji ste jedan od autora i Vi. Kakve su naše planine, koliko se razlikuju od drugih?

- Meni je u krvi uvijek bila planina, čak i kad sam živio u velikim gradovima. Najviše je toj mojoj vezi u osvajanju vrhova doprinijela gorska služba spasavanja iz Nikšića. Planine Crne Gore su njena veza sa Evropom, sa Balkanom, to je južna Evropa. Prokletije su, u stvari, južne Alpe po konfiguraciji, otkrićima, endemima, za razliku od sjevernih Alpi. Obišao sam sve manje - više planine u Evropi, ali kad me pitaju koje su najljepše – to su Komovi. U Evropi danas praktično ne postoji nijedna biljka koja nije opisana i koja nije otkrivena, a „Montenegrina“ je dobila ime po kralju Nikoli, tako da je botanika naša jaka veza sa svijetom, uvjerava nas legendarni botaničar i planinar Daniel Vincek.

Sznajemo i da botaničku baštu najčešće posjećuju turisti, stranci, oko 3000 njih je godišnje obiđe, a jedan dio posjetilaca su organizovane grupe učenika i studenata.

Akademski slikar Naod Zorić, nastanjen u Kolašinu, jedan je od prvih likova emisije „Zapis“, a priča o njemu se našla u knjizi „Zapisana CG“. Kako je dio života proveo i na moru, pitamo da ga da uporedi kontrastne ljepote Crne Gore.

- Lijepo je i jedno i drugo, to pošteno pričam, s tim što je ovo na sjeveru meni nekako bliže. Čini mi se da ovdje nebo, kad bih malo jače skočio – bih ga dohvatio! A dolje već nije tako, ali je lijepo. Može se porediti, a opet ne može, jedno je ljepota na jedan svoj način, a drugo na drugi svoj način. Ono što je meni važno bilo, jer ipak sam ja dijete sa sjevera, dođeš na more, a ono te spitomi i omekša, sunca je puno, to mi je pomoglo u razvoju, formiralo me kao čovjeka, sputalo je i smirilo tu moju sirovost koju treba čovjek da ima, ali sad umijem da je kontrolišem.

Mogu da živim đe mi se kaže, ja uvijek napravim neki svoj mali svijet, kao u ovoj mojoj kući gdje sve liči na mene. U Kolašin sam došao zato što mi se tu svidjelo, priroda me privukla kao u zavičajju, zemlja nije bila skupa, a fino sam tada zarađivao. Mislio sam da ću da živim na relaciji more – planina, tj. Bar – Kolašin. Ovdje mi je lijepo, sad Bogu fala - Kolašin sve više i više napreduje, tu je blizu Podgorice, sve je blizu, meni je lijepo. Ima puno prirode, mirno je, svi me u gradu znaju, ne možeš da troliš vrijeme na neke gluposti, iskren je i magičan Naod.

Kažu da sve što se nalazi iznad 500 metara nadmorske visine može se kvalifikovati kao planina, tako da hladno vrijeme jednog julskog vikenda, nije neobično za ljeto u Kolašinu. Da čujemo o gradskom jezgru Kolašina od našeg turističkog vodiča i planinara Ivana Grdinića, tim prije što zagovara da turisti obiđu kulturnu rutu, kad posjete ovu opštinu.

- Taj najuži dio grada se sastoji od dva gradska trga i glavne ulice koja ih povezuje. Trenutno se nalazimo na trgu Vukmana Kruščića čiji centralni dio zauzima spomenik Veljku Vlahoviću. Drugi je trg Palih boraca na kojem se nalazi spomenik žrtvama NOR-a. Ta dva trga povezuje glavna, ulica IV proleterske brigade, koja je nazvana po brigadi koja je oslobodila grad od okupatora. U narodu je poznatija kao „Sibirska ulica“, jer je u njoj zimi jako hladno. Postoje određena strujanja vazduha i vjetrovi, kad u ostatku grada nema uopšte vjetra. To je sve uslovljeno arhitekturom, glavna ulica je sagrađena po paraleli istok – zapad i zgrade koje se nalaze u njoj sa obje strane se bukvalno dodiruju, a sa svim tim lipovim drvećem koje ljeti prelijepo prolista, može vas podsjetiti na tunel u kojima uvijek ima vazdušnih strujanja. Postoji još jedan dio po sredini glavne ulice koji se otvara prema sjeveru i jugu, i zbog svega toga, te zbog položaja i blizine planina, postoji konstantno strujanje vazduha. Inače,

ljeti kad je lijepo vrijeme, ovdje svi mogu doći da odmore od vrućina, što i rade stanovnici Podgorice i južnih opština. Zimi u „Sibirskoj“ bude jako hladno, ako je temperatura minus 5, subjektivni osjećaj je minus 25, a zamislite kako je tek kad je hladnije u ostalom dijelu grada, zanimljiv je Ivan.

Kulturna ruta u Kolašinu, sa kojom većina ljudi nije upoznata, postoji još odavno i sastoji se iz užeg gradskog jezgra, trgova, glavne ulice, svih spomenika NOR-a, od objekata kao što su Zavičajni muzej, stara osnovna škola poznatija kao zgrada Prvog zasjedanja ZAVNO-a (Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja), tu su i botanička bašta, stara vodenica i tvrđava Barutana na Vinića brdu. Ono što je interesantno za kulturnu rutu je njeno trajanje. Možda bi neko rekao da u Kolašinu kad je riječ o kulturno-istorijskim spomenicima ima malo toga da se vidi, što apsolutno nije tačno. Ako kulturna ruta Kotora traje oko 40 minuta, a obiluje velikim znamenitostima, kulturna ruta ovdje traje sat - do sat i po, u njoj je akcenat na kulturno istorijskim znamenitostima, ali i na prirodnjačkom dijelu, ponosno nam opisuje svoj lijepi gradić Ivan Grdinić, vrlo zahvalan što je još jednom bio gost „Zapisa“ i domaćin TV ekipi u svom Kolašinu.

2020.